

Sygn. akt XXV C 1046/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 czerwca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Paweł Duda

Protokolant: sekretarz sądowy Małgorzata Żaczekiewicz

po rozpoznaniu w dniu 28 maja 2019 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S.**

przeciwko **Skarbowi Państwa – Generalnemu Dyrektorowi Dróg Krajowych i Autostrad**

o zapłatę

I. zasądza od Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. kwotę 68.373,10 zł (sześćdziesiąt osiem tysięcy trzysta siedemdziesiąt trzy złote dziesięć groszy) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 listopada 2015 r. do dnia zapłaty;

II. oddala powództwo w pozostałej części;

III. zasądza od Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. kwotę 2.120,91 zł (dwa tysiące sto dwadzieścia złotych dziewięćdziesiąt jeden groszy) tytułem zwrotu kosztów postępowania;

IV. nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie z roszczenia zasądzonych w punkcie I wyroku na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. kwotę 1.425,60 zł (tysiąc czterysta dwadzieścia pięć złotych sześćdziesiąt groszy) tytułem części nieuiszczonej opłaty od pozwu.

Sygn. akt XXV C 1046/18

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 11 czerwca 2019 r.

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. pozwem z dnia 9 maja 2018 r. wniosła o zasądzenie solidarnie od (...) S.p.A. z siedzibą w R. i Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad kwoty 130.273,51 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 października 2015 r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu powód wskazał, że (...) S.p.A. (generalny wykonawca) zawarł

z Generalnym Dyrektorem Dróg Krajowych i Autostrad (zamawiającym) umowę z dnia 7 sierpnia 2014 r. na wykonanie zadania pn. „Wykonanie rozbudowy drogi krajowej nr (...) W. – W. – B. do parametrów drogi ekspresowej (...) na odcinku od obwodnicy W. za obwodnicę M., od km 586+310 do km 601+700”. Następnie (...) S.p.A. zawarł z powodem w dniu 21 listopada 2014 r. umowę o podwykonawstwo w zakresie powyższego kontraktu głównego w zakresie prac z branży żelbetowej i konstrukcyjnej. Powód wykonywał roboty budowlane na obiektach (...). Strony ustaliły również aneks do umowy z dnia 21 listopada 2014 r., którego przedmiotem były roboty na obiektach (...). Powód przystąpił do wykonania prac na tych obiektach, lecz do podpisania aneksu ostatecznie nie doszło. W dniu 25 czerwca 2015 r. generalny wykonawca złożył powodowi oświadczenie o odstąpieniu umowy z powołaniem się na rzekome usterki powierzchni betonowych. Wykonawca nie zapłacił powodowi wynagrodzenia za prace wykonane od 1 maja 2015 r. do 30 czerwca 2015 r. W niniejszym postępowaniu powód dochodzi wynagrodzenia za okres od około 1 maja do 30 maja 2015 r. w kwocie 105.913,42 zł netto, tj. 130.273,51 zł brutto, wykazane w podpisanym przez strony certyfikacie, na podstawie którego powód wystawił fakturę. Powód został zgłoszony inwestorowi jako podwykonawca na przedmiotowej inwestycji, a inwestor nie zgłaszał sprzeciwu co do faktu zawarcia umowy o podwykonawstwo z powodem. Odpowiedzialność Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad za zapłatę wynagrodzenia powoda wynika z art. 647⁽¹⁾ § 5 k.c. Powód wystąpił do zamawiającego o zapłatę wynagrodzenia we wskazanej wyżej kwocie za wykonane roboty budowlane, lecz zapłata nie nastąpiła.

Pismem procesowym z dnia 8 listopada 2018 r. powód cofnął pozew w stosunku do pozwanego (...) S.p.A. z siedzibą w R..

W związku z częściowym cofnięciem pozwu Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 20 listopada 2018 r. umorzył postępowanie w części przeciwko (...) S.p.A. z siedzibą w R..

Skarb Państwa – Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości.

W uzasadnieniu pozwany podniósł, że powód nie załączył dokumentu, który stanowiłby dowód zgłoszenia powoda Skarbowi Państwa jak podwykonawcy przy realizacji przedmiotowej inwestycji. Brak też jest dowodu, który pozwalałby na stwierdzenie, że pozwany został poinformowany o tym, jakie prace składały się na przedmiot umowy podwykonawczej oraz na jaką kwotę została ustalona ich cena. Powód nie wykazał zatem przesłanek skutkujących zaistnieniem solidarnej odpowiedzialności Skarbu Państwa z (...) S.p.A. Niezależnie od tego pozwany zakwestionował prawidłowość wystawienia przez powoda faktury VAT obejmującej wynagrodzenie dochodzone pozwem ze względu na brak dochowania procedury jej wystawienia przewidzianej umową podwykonawczą, w szczególności brak przejściowego świadectwa płatności.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 7 sierpnia 2014 r. Skarb Państwa reprezentowany przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad, jako zamawiający (inwestor), i (...) S.p.A.

z siedzibą w R., jako wykonawca, zawarli w trybie zamówienia publicznego umowę na wykonanie zadania pn. „Wykonanie rozbudowy drogi krajowej nr (...) W. – W. – B. do parametrów drogi ekspresowej na odcinku od obwodnicy W. za obwodnicę M., od km 586+310 do km 601+700”, zwaną dalej również „umową główną” lub „kontraktem głównym”. (okoliczność ustalona na podstawie art. 229 k.p.c. – podana przez powoda w pozwie i przyznana przez pozwanego w odpowiedzi na pozew).

W dniu 21 listopada 2014 r. (...) S.p.A. z siedzibą w R. i (...)

Sp. z o.o. z siedzibą w S. zawarli umowę pn. „Umowa Usługodawstwa Robót Budowlanych / Usług”, na mocy której wykonawca zlecił (...) Sp. z o.o. w ramach kontraktu głównego wykonanie robót żelbetowych i towarzyszących na obiektach inżynierskich (...) obejmujących zbrojenie, betonowanie, konstrukcje stalowe, izolacje nawierzchni, odwodnienie, montaż łożysk, montaż urządzeń dylatacyjnych, wykonanie elementów zabezpieczających. Przedmiot

umowy obejmował wszystkie składniki robót, w pełnej zgodności z przekazaną dokumentacją projektową, w szczególności projektami budowlanymi i projektami wykonawczymi (§ 1 umowy, Załącznik nr 1 do umowy, Załącznik nr 5 do umowy). Strony ustaliły termin rozpoczęcia prac od dnia powiadomienia przez wykonawcę o rozpoczęciu wykonywania niniejszej umowy, a termin zakończenia do dnia 27 października 2016 r., przy czym poszczególne etapy prac miały być realizowane w zgodności z terminami pośrednimi i w obrębie czasu określonego

w harmonogramie (§ 3 ust. 1 i 2 umowy, Załącznik nr 4 do umowy). Strony uzgodniły wynagrodzenie za wykonanie przedmiotu umowy w wysokości łącznej 1.052.956,01 zł netto plus podatek VAT w wysokości obowiązującej na dzień wystawienia faktury, obliczone na podstawie cen jednostkowych i ilości określonych w Załączniku nr 1 do umowy, oraz że ostateczne rozliczenie i ustalenie wynagrodzenia nastąpi na podstawie obmiaru powykonawczego faktycznie wykonanych zgodnie z umową usług i cen, jednak nie może ono przekraczać w/w kwoty. W przypadku wykonania robót w niepełnym zakresie lub

w mniejszej ilości niż przewidziane w Załączniku nr 1, wynagrodzenie zostanie ustalone na podstawie obmiaru powykonawczego faktycznie wykonanych robót oraz ich ilości, w oparciu o ceny jednostkowe określone w Załączniku nr 1. Do czasu odbioru końcowego wykonawca będzie płacił usługodawcy na podstawie faktur częściowych, na poczet niepodzielonego wynagrodzenia za prawidłowe wykonanie przedmiotu umowy (§ 4 ust. 1, 2, 3 umowy, Załącznik nr 1 do umowy). Zgodnie z umową (Załącznikiem nr 3 do umowy) podwykonawca / usługodawca będzie zgłaszał wykonawcy co miesiąc, w terminie do końca miesiąca

i w formie zaakceptowanej przez wykonawcę, wykonane, kompletne, możliwe do odbioru elementy prac podwykonawczych z uwzględnieniem terminów i wymagań wynikających

z kontraktu głównego. Podwykonawca / usługodawca przedstawi do końca miesiąca następujące dokumenty: 1) miesięczny raport o postępie pracy, zgodnie z subklauzulą 4.21 umowy głównej z Zamawiającym, 2) wniosek o Przejściowe Świadczenie Płatności, zgodnie

z subklauzulą 14.3 umowy głównej, 3) oświadczenie od dalszych podwykonawców, dostawców i usługodawców potwierdzające, że wszystkie płatności w stosunku do nich za okres objęty PŚP zostały uregulowane. Po otrzymaniu powyższych dokumentów w ciągu

28 dni wykonawca wyda Przejściowe Świadczenie Płatności określając kwotę, która powinna zostać zafakturowana. Przejściowe Świadczenie Płatności będzie podstawą do wystawienia faktury za prace zlecone i wykonane w danym miesiącu. Na należności wynikające z umowy podwykonawca będzie wystawiał faktury VAT każdorazowo na podstawie Świadczenia Płatności, przy czym termin płatności każdej faktury powinien być oznaczony na 30 dni od dnia doręczenia faktury (§ 6 umowy, Załącznik nr 3 do umowy). (Umowa Usługodawstwa Robót Budowlanych / Usług nr (...)) z dnia 21.11.2014 r. wraz z załącznikami –

k. 19-83v.).

(...) S.p.A. pismem z dnia 26 listopada 2014 r. zgłosiła Inżynierowi (...) Oddział w Polsce, na mocy subklauzuli 4.4 Warunków Kontraktu, (...) Sp. z o.o. jako usługodawcę na przedmiotowym kontrakcie w zakresie wykonania usług w postaci obiektów inżynierskich, wykonania robót żelbetowych i towarzyszących. Do pisma dołączono kopię umowy zawartej z (...) Sp. z o.o. wraz z załącznikami do umowy. Pismo to wpłynęło do spółki (...) Oddział w Polsce w dniu 27 listopada 2014 r. Pismo zostało również wysłane do wiadomości Kierownika Projektu z Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w B., gdzie wpłynęło w dniu 28 listopada 2014 r. (pismo (...) S.p.A. z 26.11.2014 r. – k. 285, zeznania świadka M. M. – k. 289v.-290).

Pracownicy (...) Sp. z o.o. wykonywali na przedmiotowym kontrakcie roboty budowlane przy wskazanych w umowie z dnia 21 listopada 2014 r. obiektach inżynierskich (...), które obejmowały prace zbrojeniowe, szalowanie, betonowanie, roboty pomocnicze. Pracownicy powodowej spółki poruszali się po placu budowy w kamizelkach odblaskowych, które były oznaczone nazwą tej firmy. Współpraca pomiędzy (...) a generalnym wykonawcą układała się dobrze, wykonawca nie zgłaszał większych zastrzeżeń do prac powodowej spółki, a zgłaszane drobne usterki robót były usuwane przez spółkę. W toku realizacji umowy, w związku z pojawiającymi się przerwami w dostępie do frontu robót przy w/w obiektach, (...) S.p.A. zaproponował (...)

Sp. z o.o. prace przy wykonaniu dwóch kolejnych obiektów inżynierskich – (...). Powodowa spółka podjęła prace żelbetowe również przy tych dwóch dodatkowych obiektach. Strony wynegocjowały aneks nr (...) do umowy z dnia 21 listopada 2014 r., w którym przewidziano rozszerzenie zakresu robót o prace na obiektach (...), jednak aneks ten nie został podpisany (wydruki wiadomości e-mail z 09.06.2015 r. – k. 95, projekt aneksu nr (...) wraz z załącznikami – k. 96-98, zeznania świadków: M. M. – k. 289v.-290, M. N. – k. 290-290v., P. P. – k. 290v., J. B. – k. 291).

Wykonanie robót określonego rodzaju i w określonych ilościach przez (...) Sp. z o.o. było potwierdzane w comiesięcznych certyfikatach podpisywanych przez przedstawicieli (...) S.p.A i powodowej spółki, na podstawie obmiarów za dany miesiąc wykonywanych przez spółkę (...) i przesyłanych do akceptacji generalnemu wykonawcy. Certyfikaty wystawiane przez generalnego wykonawcę odpowiadały dokumentom nazwanym w umowie z dnia 21 listopada 2014 r. jako Przejściowe Świadczenia Płatności. Do certyfikatów dołączane były rozliczenia tabelaryczne ilości i wartości robót, które powodowa spółka przesyłała generalnemu wykonawcy do akceptacji za pomocą pocztą elektroniczną. Na podstawie takich certyfikatów podwykonawca wystawiał faktury generalnemu wykonawcy za roboty wykonane w poszczególnych okresach rozliczeniowych (certyfikat nr 5 za okres do 30.05.2015 r. – k. 138, zeznania świadków M. M. – k. 289v.-290 i P. P. – k. 290v.).

W dniu 6 lipca 2015 r. przedstawiciel generalnego wykonawcy przesłał mailem spółce (...) ostateczne rozliczenie robót według stanu na dzień 30 czerwca 2015 r. i projekt certyfikatu nr (...) na kwotę do zapłaty 246.722,30 zł netto. Certyfikat ten nie został jednak ostatecznie podpisany przez generalnego wykonawcę (e-mail z 06.07.2015 r. wraz z tabelami rozliczeniowymi i projektem certyfikatu nr 5 – k. 140-143, e-mail z 10.07.2015 r. wraz z tabelami rozliczeniowymi podpisanymi przez wykonawcę i podwykonawcę – k. 144-148).

W okresie do 30 maja 2015 r. (...) Sp. z o.o. wykonała na przedmiotowej inwestycji, nierozliczone we wcześniejszych okresach, roboty budowlane o wartości 105.913,55 zł netto, w tym:

- na obiekcie (...) o wartości 2.439,49 zł netto,
- na obiekcie (...) o wartości 53.148,40 zł netto,
- na obiekcie (...) o wartości 27.005,48 zł netto,
- na obiekcie (...) o wartości 23.320,52 zł netto.

Roboty powyższe zostały ujęte w wystawionym przez (...) S.p.A. spółce (...) certyfikacie płatności nr (...) za okres do 30 maja 2015 r. (e-mail z 15.07.2015 r. wraz z tabelami rozliczeniowymi – k. 132-137, certyfikat nr 5 – k. 138, zeznania świadków M. M. – k. 289v.-290 i P. P. – k. 290v.).

W czerwcu 2015 r., w związku z faktem, że rumuński podwykonawca C. dysponujący dużymi siłami przerobowymi nie miał odpowiedniego frontu robót, generalny wykonawca podjął decyzję o odebraniu części robót mniejszym podwykonawcom. Pismem datowanym na dzień 18 czerwca 2015 r. spółka (...) S.p.A. skierowała do (...) Sp. z o.o. „ostrzeżenie o niedotrzymaniu zobowiązania” wskazując, że przy wykonywaniu przedmiotowej umowy przez powoda stwierdzone zostały nieprawidłowości w części dotyczącej wykonania obiektów (...), takie jak.: notoryczne niewywiązywanie się z tygodniowych planów betonowań, niewystarczająca mobilizacja w zakresie ilości pracowników oddelegowanych do wykonywania robót, opóźnienia w wykonywaniu robót w zakresie obiektów (...), zastrzeżenia odnośnie jakości wykonanych robót, w wyniku czego przekładane są betonowania elementów obiektów mostowych, zmuszające do poprawy wykonywanych prac – poprawy montażu elementów zbrojarskich i montażu szalunków. Wykonawca wskazał również w piśmie na powtarzające się naruszenia przepisów BHP, tj. tolerowanie spożywania alkoholu podczas wykonywania prac, brak zabezpieczeń podczas wykonywania prac na wysokości, nieprawidłowe prowadzenie gospodarki odpadami, notoryczny brak uczestnictwa w naradach produkcyjnych. Wykonawca wezwał spółkę (...) do niezwłocznego

poprawienia stwierdzonych uchybień w terminie przewidzianym w umowie oraz oświadczył, że nie wyraża zgody na kontynuację dalszych prac na obiekcie (...) oraz (...)po zabetonowaniu ustroju nośnego (pismo wykonawcy z 18.06.2015 r. – k. 103-103v., zeznania świadków M. M. – k. 289v.-290 i P. P. – k. 290v.).

W odpowiedzi na powyższe pismo, przesłane powodowi drogą mailową dnia 19 czerwca 2019 r., (...) Sp. z o.o. w piśmie z dnia 23 czerwca 2015 r. zaprzeczył zarzutom sformułowanym przez wykonawcę i wskazał m.in., że wszystkie prace wykonywane były przez powoda terminowo, a jedynie z uwagi na brak dostarczenia przez wykonawcę myjki ciśnieniowej, zgodnie z ustaleniami, niemożliwym było wyczyszczenie betonu i terminowe odebranie prac (pismo powoda z 23.06.2015 r. – k. 104-105).

Kolejnym pismem datowanym na dzień 25 czerwca 2014 r. A. Sp.A. wypowiedziała (...) Sp. z o.o. umowę z dnia 21 listopada 2014 r. wskazując, że przyczyną wypowiedzenia jest niewykonywanie umowy w terminie zgodnie z harmonogramem oraz wymaganiami zawartymi w umowie i załącznikach do niej, oraz że umowa będzie rozwiązana z dniem 1 lipca 2015 r. Wykonawca wezwał jednocześnie powoda do wykonania robót poprawkowych wskazanych w załączniku do pisma. W e-mailu do wykonawcy z dnia 7 lipca 2015 r. powód podważył skuteczność wypowiedzenia umowy (pismo powoda z 25.06.2015 r. – k. 107-108, e-mail z 07.07.2015 r. – k. 126).

Pismem z dnia 29 lipca 2015 r. (...) Sp. z o.o. wezwała (...) S.p.A. do zapłaty kwoty 105.913,55 zł netto powiększonej o podatek VAT, w terminie 5 dni od otrzymania wezwania (pismo powoda z 29.07.2015 r. – k. 128).

Na podstawie certyfikatu nr 5 (...) Sp. z o.o. wystawiła (...) S.p.A. fakturę VAT nr (...) z dnia 6 sierpnia 2015 r. na kwotę 130.273,51 zł brutto (105.913,42 zł netto) za roboty budowlane wykonane na przedmiotowej inwestycji, z terminem zapłaty w ciągu 30 dni. Wykonawca nie zapłacił należności objętej tą fakturą (faktura VAT nr (...) z dnia 06.08.2015 r. – k. 139, zeznania świadka M. M. – k. 289v.-290).

Pismem z dnia 10 września 2015 r. pełnomocnik (...) Sp. z o.o. wystąpił do Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad o zapłatę na rzecz powoda kwoty 105.913,55 zł netto powiększonej o podatek VAT tytułem wymagalnego wynagrodzenia w związku z realizacją umowy podwykonawczej na przedmiotowym kontrakcie głównym (pismo pełnomocnika powoda z 10.09.2015 r. – k. 150-151).

GDDKiA w piśmie z dnia 30 września 2015 r. poinformowała pełnomocnika powoda, że w doręczonej korespondencji brak jest dokumentów potwierdzających wykonanie robót zgodnie z kontraktem (protokołu odbioru robót, faktur) i że dołączony aneks nie zawiera podpisów stron, wobec czego zamawiający nie może ocenić, czy roszczenie zapłaty jest uzasadnione (pismo GDDKiA z 28.08.2013 r. – k. 152-152v.).

W kolejnym piśmie do GDDKiA z dnia 12 października 2015 r. pełnomocnik powoda podtrzymał żądanie zapłaty, przedłożył fakturę VAT wystawioną generalnemu wykonawcy i dodatkową dokumentację w celu umożliwienia dokonania płatności (pismo pełnomocnika powoda z 12.10.2015 r. wraz z załącznikami – k. 153-176).

GDDKiA w piśmie z dnia 17 lutego 2016 r. poinformowała pełnomocnika powoda, że uznaje żądanie zapłaty za niezasadne ze względu na brak dostarczenia protokołu potwierdzającego bezwarunkowy i bezusterkowy odbiór końcowy przedmiotu umowy (pismo GDDKiA z 17.02.2016 r. – k. 180-180v.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów.

Sąd dał wiarę obiektywnym dowodom z wymienionych dokumentów, jako że nie budziły one wątpliwości co do ich autentyczności i nie były kwestionowane przez żadną ze stron postępowania.

Sąd uznał za w pełni wiarygodne zeznania świadków M. M., M. N., J. B. i P. P., w których świadkowie przekazali m.in. informacje co rodzaju robót wykonywanych na przedmiotowej inwestycji przez (...) Sp. o.o., sposobu potwierdzenia

ilości i wartości wykonanych robót, braku zgłaszania przez wykonawcę w toku realizacji robót zastrzeżeń co do jakości i terminowości wykonania robót, motywów, jakimi kierował się wykonawca wypowiadając umowę powodowej spółce. Zeznania świadków (w tym świadka P. P., który był zatrudniony przy realizacji kontraktu przez generalnego wykonawcę) były wzajemnie zgodne i korespondowały z dowodami z dokumentów stanowiących materiał dowodowy sprawy, składając się wraz z nimi na spójną i logiczną całość tworzącą opisany stan faktyczny sprawy.

Sąd zważył, co następuje.

Na wstępie wskazać należy, że umowa z dnia 21 listopada 2014 r. pomiędzy (...) S.p.A. a (...) Sp. z o.o. została zawarta przed zmianą art. 647⁽¹⁾ k.c. wprowadzoną ustawą z dnia 7 kwietnia 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia dochodzenia wierzytelności (Dz.U. z 2017 r., poz. 933). Wobec do tego zastosowanie będą tu miały przepisy art. 647⁽¹⁾ k.c., które powód powołał jako podstawę prawną swego żądania, w brzmieniu sprzed nowelizacji. W dalszym ciągu powoływane będą przepisy art. 647⁽¹⁾ k.c. w brzmieniu obowiązującym przed zmianą, bez odrębnego odnotowania tego faktu.

Zgodnie z art. 647¹ § 5 k.c. zawierający umowę z podwykonawcą oraz inwestor i wykonawca ponoszą solidarną odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę. Analiza przepisu art. 647¹ § 2-5 k.c. prowadzi do wniosku, że do powstania odpowiedzialności solidarnej inwestora (z generalnym wykonawcą wobec podwykonawcy) potrzebne jest spełnienie dwóch warunków: 1) zawarcie przez wykonawcę z podwykonawcą umowy, której przedmiotem jest wykonanie robót budowlanych, przy czym wymagana jest forma pisemna umowy pod rygorem nieważności (art. 647¹ § 4 k.c.), 2) wyrażenie przez inwestora zgody na zawarcie tej umowy (art. 647¹ § 2 k.c.).

Umowa z podwykonawcą spełnia warunki umowy podwykonawczej w rozumieniu art. 647¹ § 1 k.c., jeżeli prace zrealizowane przez podwykonawcę prowadzić będą do wykonania danego obiektu, stanowiąc część składową finalnego rezultatu, to jest gdy rezultat świadczenia podwykonawcy stał się składnikiem świadczenia wykonawcy wobec inwestora w ramach umowy o roboty budowlane, przy czym w sensie prawnym umowa taka może zostać zakwalifikowana także jako umowa o dzieło (por. orz. SN z 17.10.2008 r., I CSK 106/08, Biul. SN 2009/3/9, Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 25.04.2014 r., I ACa 244/14, Lex nr 1563514, Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 03.07.2014 r., I ACa 242/14, Lex nr 1509109).

Zgoda inwestora na zawarcie umowy podwykonawczej może być wyrażona w sposób bierny (pasywny) oraz czynny (aktywny). Wyrażenie zgody w sposób bierny objawia się brakiem zgłoszenia na piśmie sprzeciwu lub zastrzeżeń w terminie 14 dni od przedstawienia mu przez wykonawcę umowy z podwykonawcą lub jej projektu, wraz z częścią dokumentacji dotyczącej wykonania robót określonych w umowie lub projekcie (art. 647¹ § 2 k.c.). Wyrażenie zgody w sposób czynny może nastąpić w sposób wyraźny pisemnie lub ustnie albo poprzez inne zachowanie inwestora, które w sposób dostateczny ujawnia jego wolę (art. 60 k.c.), w tym poprzez czynności faktyczne (w sposób dorozumiany), np. przez tolerowanie podwykonawcy na placu budowy, dokonywanie wpisów w jego dzienniku budowy, odbieranie od niego robót oraz dokonywanie podobnych czynności. Zgoda wyrażona w sposób dorozumiany jest jednak skuteczna jedynie wówczas, gdy inwestor znał nie tylko osobę podwykonawcy, ale także wszystkie istotne postanowienia konkretnej umowy łączącej podwykonawcę z wykonawcą, a szczególnie te, które decydują o wysokości wynagrodzenia podwykonawcy. Informacje na ten temat nie muszą pochodzić z przedstawionego inwestorowi tekstu umowy, lecz mogą wynikać z innych źródeł. Wiedza inwestora o tym, że konkretny podwykonawca wykonuje określony zakres robót, nie jest wystarczająca do powstania odpowiedzialności inwestora przewidzianej w art. 647¹ § 5 k.c. w zw. z art. 647¹

§ 2 k.c., jeżeli nie znał on istotnych postanowień umowy podwykonawczej, decydujących o wynagrodzeniu podwykonawcy (vide orz. SN z 06.10.2010 r., II CSK 210/10, OSNC 2011/5/59, orz. SN z 04.02.2011 r., III CSK 152/10, LEX nr 11028865, orz. Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 09.02.2015 r., V ACa 798/14, LEX nr

1665773, orz. Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 18.02.2015 r., I ACa 1679/14, LEX nr 1667566, orz. Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 30.04.2015 r., I ACa 1749/14, LEX nr 1712681, orz. Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 08.05.2015 r., I ACa 42/15, LEX nr 1733656).

Przenosząc powyższe założenia na grunt niniejszej sprawy należy w pierwszym rzędzie wskazać, że umowa zawarta w dniu 21 listopada 2014 r. pomiędzy generalnym wykonawcą (...) S.p.A. a powodem (...) Sp. z o.o. spełnia warunki umowy podwykonawczej w opisanym wyżej znaczeniu, mimo nazwania jej „umową usługodawstwa”. Nie budzi wątpliwości, że objęte wskazaną umową roboty żelbetowe

i towarzyszące na obiektach inżynierskich (obejmujące zbrojenie, betonowanie, konstrukcje stalowe, izolacje nawierzchni, odwodnienie, montaż łożysk i urządzeń dylatacyjnych, wykonanie elementów zabezpieczających) stawały się częścią realizowanej przez wykonawcę inwestycji drogowej, składając się na rezultat świadczenia wykonawcy wobec inwestora. Kwalifikacja prawna tejże umowy nie ma większego znaczenia dla kwestii powstania odpowiedzialności inwestora za zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy na gruncie art. 647⁽¹⁾ k.c. Tym niemniej umowę tę w sensie prawnym zakwalifikować trzeba jako umowę o roboty budowlane, o której mowa w art. 647 k.c. Świadczenie wykonawcy robót budowlanych określone zostało w art. 647 k.c. jako oddanie obiektu wykonanego zgodnie projektem i zasadami wiedzy technicznej. Przyjmuje się, że obiektem w rozumieniu tego przepisu jest każdy oznaczony w umowie rezultat robót budowlanych stanowiących samoistną całość dającą się wyodrębnić co najmniej pod względem technicznym lub technologicznym, co pozwala na szerokie zastosowanie tej umowy w ramach procesu inwestycyjnego bez zawężania możliwości posługiwania się tą regulacją do całości zadania inwestycyjnego. Taka wykładnia pojęcia „obiekt” prowadzi do wniosku, że jako umowy

o roboty budowlane należy traktować zarówno umowy, na podstawie których dochodzi

do wykonania całego obiektu budowlanego, jak i umowy, których przedmiotem jest wykonanie dającej się wyodrębnić technicznie lub technologicznie części robót składających się na tego rodzaju obiekt (tak: E. F., Umowy o generalne wykonawstwo robót budowlanych, W. 2010, s. 39, K. Z., Odpowiedzialność inwestora z umowy

o roboty budowlane, W. 2013, s. 27-35, Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w orz.

z 02.12.2010 r., I ACa 362/210, Legalis nr 526611). W rozpatrywanej sprawie przedmiotem świadczenia powoda (przyjmującego zamówienie) było wykonanie obiektu w rozumieniu art. 647 k.c. – w postaci mostowych obiektów inżynierskich. Efekt prac powodowej spółki prowadził do wykonania dającej się wyodrębnić technicznie i technologicznie części robót składających się na obiekt budowlany w postaci drogi publicznej, ich wykonanie wymagało wiedzy technicznej z dziedziny budownictwa a sposób tego wykonania opisany został w dokumentacji projektowej stanowiącej część kontraktu głównego.

Po drugie należało przyjąć, że Skarb Państwa – Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad wyraził zgodę na zawarcie przez generalnego wykonawcę wyżej wymienionej umowy podwykonawczej z dnia 21 listopada 2014 r. z powodową spółką w trybie art. 647¹

§ 2 zd. 2 k.c. Jak już wskazano, generalny wykonawca pismem z dnia 26 listopada 2014 r. zgłosił Inżynierowi Kontraktu i Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział

w B. (Kierownikowi Projektu) powodową spółkę jako podmiot, który wykonywać będzie prace w ramach kontraktu głównego, przesyłając zawartą z powodem umowę

z dnia 21 listopada 2014 r. wraz z załącznikami do niej, a inwestor nie zgłosił w ustawowym terminie 14 dni sprzeciwu lub zastrzeżeń co do zawarcia tej umowy, wobec czego z upływem powyższego terminu nastąpił skutek w postaci zgody wyrażonej przez tzw. przemilczenie. Nie ma znaczenia nazwanie spółki (...) w tym zgłoszeniu usługodawcą, gdyż istotna jest rzeczywista rola powoda w realizacji przedmiotowego kontraktu i charakter robót wykonywanych przez niego, które pozwany mógł w pełni poznać na podstawie przesłanego mu odpisu umowy wraz z załącznikami.

Podkreślić należy jednak, że zgoda pozwanego na zawarcie umowy z podwykonawcą,

o której mowa w art. 647¹ § 2 k.c., a w konsekwencji i odpowiedzialność pozwanego za zapłatę wynagrodzenia powodowej spółki, dotyczyć może w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy jedynie robót budowlanych opisanych w umowie podwykonawczej z dnia

21 listopada 2014 r., która została przedstawiona pozwanemu i zaakceptowana przez niego

w sposób milczący. Przypomnieć trzeba, że umowa ta dotyczyła robót na obiektach inżynierskich (...). W tym zakresie spełnione zostały zatem wskazane wyżej wymogi co do zawarcia na piśmie umowy pomiędzy generalnym wykonawcą i podwykonawcą oraz wyrażenia przez inwestora zgody na zawarcie takiej umowy, niezbędne do powstania odpowiedzialności inwestora za zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy.

Odmienne ocenić należy natomiast roboty na obiektach inżynierskich (...), które powód wykonywał bez umowy zawartej na piśmie. Prace dotyczące tych obiektów ujęte zostały co prawda w wynegocjowanym przez strony aneksie nr (...) do umowy, ale aneks ten nie został podpisany i nie został przedstawiony do akceptacji inwestorowi. W konsekwencji nie został spełniony warunek zawarcia na piśmie umowy o roboty budowlane pomiędzy wykonawcą a podwykonawcą w zakresie obiektów (...), a pozwany nie mógł wyrazić ani w sposób czynny, ani w sposób bierny zgody na rozszerzenie zakresu robót zleconych powodowej spółce. Oznacza to, że nie powstała odpowiedzialność pozwanego Skarbu Państwa za zapłatę wynagrodzenia powoda jako podwykonawcy co do prac na obiektach inżynierskich (...) wobec niespełnienia warunków, o których mowa

w art. 647⁽¹⁾ § 2 i 4 k.c.

Z robót budowlanych objętych fakturą VAT nr (...) z dnia 6 sierpnia 2015 r., wystawioną na podstawie certyfikatu nr 5, obiektów inżynierskich wskazanych w umowie

z dnia 21 listopada 2014 r. dotyczyły prace o łącznej wartości 55.587,89 zł netto, w tym na obiekcie (...) o wartości 2.439,49 zł netto i na obiekcie (...) o wartości 53.148,40 zł netto, co po dodaniu podatku VAT w stawce 23% daje sumę 68.373,10 zł. Tylko tej kwoty wynagrodzenia powoda dotyczyć może odpowiedzialność pozwanego jako inwestora.

W pozostałej części faktura dotyczy prac na obiektach (...), co do których pozwany nie ponosi solidarnej z wykonawcą odpowiedzialności za zapłatę wynagrodzenia powoda z przyczyn wyżej opisanych. Fakt wykonania przez powodową spółkę i akceptacji przez generalnego wykonawcę prac na sumę 55.587,89 zł netto nie budzi przy tym wątpliwości, skoro zostały one ujęte w wystawionym przez (...) S.p.A. spółce (...) Sp. z o.o. certyfikacie płatności nr 5, obejmującym nierozliczone wcześniej roboty za okres do 30 maja 2015 r. Jak wynika z zeznań świadków, certyfikat ten odpowiadał dokumentowi nazwanemu w umowie podwykonawczej Przejściowym Świadectwem Płatności (zgodnie z nomenklaturą kontraktu głównego) i stanowił wyraz akceptacji wykonawcy dla określonych robót podwykonawcy w okresie rozliczeniowym (co do ilości i wartości robót) oraz podstawę wystawienia faktury. Poza owymi certyfikatami i dołączonymi do nich tabelami rozliczeniowymi nie powstały żadne inne dokumenty odbiorowe (rozliczeniowe) pomiędzy generalnym wykonawcą a powodową spółką.

Podstawy do odmowy zapłaty wynagrodzenia powoda nie stanowi fakt wystąpienia ewentualnych usterek powierzchni betonowych, na które wskazywał generalny wykonawca przy wypowiedzeniu umowy podwykonawczej oraz brak końcowego odbioru robót.

W niniejszej sprawie nie wykazano, że przyczyny tego wypowiedzenia były uzasadnione.

Z zeznań świadków wynika, że podane przez wykonawcę podstawy wypowiedzenia umowy podwykonawczej były fikcyjne, zaś rzeczywistą przyczyną wypowiedzenia był zamiar powierzenia większej ilości robót innemu podwykonawcy związanemu ze spółką (...) współpracą na innych kontraktach. Pozwany nie wykazał, że obiekty stanowiące rezultat robót budowlanych powodowej spółki dotknięte były wadami istotnymi, tj. czyniącymi je niezdatnymi do umówionego użytku zgodnie z przeznaczeniem lub sprzeciwiającymi się

w sposób wyraźny umowie. Tylko w takiej sytuacji kontrahent powoda uprawniony byłby do odmowy odbioru robót, a wynagrodzenie powoda nie stałoby się wymagalne. Jeżeli natomiast obiekt wykazuje jedynie wadę nieistotną, to jego oddanie powoduje wymagalność wierzytelności o wynagrodzenie, natomiast inwestor powinien wówczas skorzystać z uprawnień z tytułu rękojmi. Za niewykonanie zobowiązania może więc być uznane spełnienie świadczenia, którego jakość tak dalece odbiega od objętego treścią zobowiązania, że z punktu widzenia odbiorcy tego świadczenia nie prowadzi do zaspokojenia jego interesu (vide orz. SN z 26.02.1998 r., I CKN 520/97, OSNC 1998/10/167, z 14.02.2007 r., II CNP 70/06, LEX nr 255597, z 18.01.2012 r., II CSK 213/11, LEX nr 11338/03, z 23.08.2012 r., II CSK 21/12, LEX nr 1222148, z 27.11.2013 r., V CSK 544/12, LEX nr 1438426, z 17.04.2015 r., III CZP 8/15, LEX nr 1711693, orz. Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 22.09.2015 r., VI ACa 1273/14, LEX nr 1950215). W rozpatrywanej sprawie wystąpienia takich okoliczności nie udowodniono.

W rezultacie stwierdzić należy, że roszczenie powoda o zapłatę przez pozwanego inwestora wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane na podstawie umowy podwykonawczej się zasadne w zakresie kwoty 68.373,10 zł, a niezasadne w pozostałej części.

Powodowi należą się od pozwanego również odsetki za opóźnienie w zapłacie powyższej sumy. Przepis art. 647¹ § 5 k.c. nakłada na inwestora solidarną

z wykonawcą odpowiedzialność jedynie za zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy i nie rozszerza jej na żadne inne zobowiązania wykonawcy wobec podwykonawcy.

W konsekwencji inwestor nie odpowiada za skutki opóźnienia wykonawcy z zapłatą wynagrodzenia podwykonawcy, ale jedynie za własne opóźnienie, które może mieć miejsce dopiero po wezwaniu go przez podwykonawcę do zapłaty wynagrodzenia (vide orz. SN

z 05.09.2012 r., IV CSK 91/12, LEX nr 1275009). Świadczenie o charakterze bezterminowym powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu do zapłaty (art. 455 k.c.). Uwzględnić tu należało fakt, że do oceny zasadności roszczeń powoda potrzebne było przeprowadzenie przez pozwanego procedury weryfikacji żądania zapłaty niezaspokojonego przez generalnego wykonawcę wynagrodzenia powoda, co wymagało odpowiedniego okresu czasu. Zapłata nie mogła zostać dokonana na podstawie wezwania powoda z dnia 10 września 2015 r., skoro nie dołączono do niego faktury wystawionej generalnemu wykonawcy. Dopiero do pisma powoda z dnia 12 października 2015 r. dołączono fakturę obejmującą niezapłacone wynagrodzenie i pełną dokumentację rozliczeniową, pozwalającą na ocenę zasadności żądania. Sąd uznał, że weryfikacja tego żądania (analiza dokumentacji, konsultacje

z Inżynierem Kontraktu lub generalnym wykonawcą) oraz dokonanie wypłaty przez pozwanego były możliwe do końca października 2015 r. Uchylając się od spełnienia świadczenia pozwany znalazł się zatem w opóźnieniu w zapłacie należności powoda w dniu

1 listopada 2015 r., co zrodziło po jego stronie obowiązek zapłaty odsetek ustawowych z tytułu opóźnienia począwszy od tego dnia, stosownie do art. 481 § 1 i 2 k.c.

Mając to wszystko na uwadze Sąd w pkt. I sentencji wyroku zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 68.373,10 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia

1 listopada 2015 r., a w pkt. II sentencji wyroku oddalił powództwo w pozostałej części, na podstawie powołanych przepisów.

Orzekając o kosztach postępowania w pkt. III sentencji wyroku Sąd stosunkowo rozdzielił je pomiędzy stronami na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c., odpowiednio do wyniku sprawy. Z dochodzonej kwoty 130.273,51 zł Sąd zasądził na rzecz powoda kwotę 68.373,10 zł. Powód wygrała zatem sprawę w 52,48 % (68.373,10 zł / 130.273,51 zł x 100), a przegrał w 47,52%, zaś w tym stosunku wygrał sprawę pozwany. Zatem strony powinny ponieść koszty w następujących udziałach: powód w 47,52%, pozwany w 52,48%. Koszty powoda niezbędne do celowego dochodzenia praw w niniejszej sprawie wyniosły łącznie 8.931 zł, na co składają się uiszczona część opłaty sądowej od pozwu w wysokości 3.514 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa procesowego w wysokości 17 zł i wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w wysokości 5.400 zł, ustalone stosownie do § 2 pkt. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm). Koszty pozwanego niezbędne do celowej obrony stanowią zastępstwa procesowego pozwanego przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa w wysokości 5.400 zł, ustalonej stosownie do § 2 pkt. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w zw. z art. 99 k.p.c. Suma kosztów obydwu stron w niniejszej sprawie wyniosła zatem 14.331 zł. Powód stosownie do wyniku sprawy powinien pokryć koszty procesu w wysokości 6.810,09 zł (14.331 zł x 47,52%), a poniósł koszty w wysokości 8.931 zł. Wobec tego pozwany winien zwrócić powodowi część kosztów postępowania w wysokości 2.120,91 zł.

Nieuiszczona część opłaty od pozwu, od której powód został zwolniony, wynosiła 3.000 zł. Ze względu na wynik sprawy, kwotę 1.425,60 zł (odpowiadającą 47,52% nieuiszczonej opłaty) Sąd w pkt. IV sentencji wyroku na podstawie

art. 113 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r., poz. 785) nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w W., z roszczenia zasądzonego w punkcie I wyroku na rzecz powoda.